

Euro-referendum: weet waar je JA tegen zegt

SP-eerste weg links

Tweede-Kamerfractie, Plein 2, Postbus 20018 EA 's-Gravenhage

T (070) 318 30 44 F (070) 318 38 03 E kamer@sp.nl I www.sp.nl

Euro-referendum: weet waar je JA tegen zegt

- ▶ **Veel Nederlanders zijn voor Europese samenwerking. Terecht, want in de moderne wereld kan je nu eenmaal niet alles in je eentje. Nederland is geen eiland. Maar dat Brussel voortaan van alles en nog wat voor ons regelt, bevalt heel veel mensen helemaal niet.**

Tot nu toe werd nooit naar de mening van de bevolking gevraagd. Niet over de machtsoverdracht naar Brussel. Niet over de invoering van het stabiliteitspact. Niet over de afschaffing van de gulden en de invoering van de euro.

Op woensdag 1 juni 2005 mag je als Nederlander voor het eerst in de geschiedenis stemmen over de koers van de Europese Unie. Dat kan door voor of tegen de Europese grondwet te stemmen. Dit is volgens de SP een zeer belangrijke keuze.

Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je:

1. JA tegen een Europese superstaat

Stap voor stap wordt Nederland een machteloze provincie van een oppermachtige Europese Unie. De nieuwe Unie zal veel eigenschappen hebben van een federale staat: een eigen munt, een eigen vlag, een eigen volkslied, een eigen president, een eigen parlement, een eigen feestdag, een eigen leger en een eigen grondwet. Laten we nu een pas op de plaats maken, in plaats van ondoordacht door te denderen in de richting van een Europese superstaat die nauwelijks democratisch te controleren valt. We hebben de verantwoordelijkheid om onze democratische rechten te beschermen, ook ten bate van toekomstige generaties. Dat is onze plicht tegenover de generaties die onze rechten voor ons hebben bevochten.

2. JA tegen meer machtsoverdracht aan Brussel

Steeds meer bevoegdheden worden overgeheveld naar Brussel. Ons eigen buitenlandbeleid wordt onderworpen aan de meerderheden zoals die in de EU tot stand komen, onder regie van een Europese minister van Buitenlandse Zaken. Op internationale conferenties moet Nederland de standpunten van de Unie verdedigen. De EU kan straks ook bijvoorbeeld een verdrag met China afsluiten, zonder dat Nederland daartegen bezwaar kan maken. Het is niet wenselijk dat er zo veel zeggenschap wordt overgedragen naar Europa.

3. JA tegen meer marktwerking, ook in zorg en onderwijs.

Met deze grondwet wordt één economische variant, de vrijemarkteconomie, dwingend opgelegd aan alle lidstaten. Ook voor publieke diensten zoals onderwijs en zorg zijn de regels van de markt straks maatgevend.

4. Ja tegen te veel Brusselse zeggenschap over ons sociaal beleid

5. Ja tegen verwaarlozing van ons leefmilieu

6. Ja tegen verschillende vormen van dierenmishandeling

7. Ja tegen een peperduur Europees leger

8. Ja tegen meer Brusselse bureaucratie

9. Ja tegen een ondemocratisch en ondoorzichtig Europa

10. Ja tegen degradatie van de Nederlandse grondwet

Elke stem telt op 1 juni. Als wij in Nederland in meerderheid deze zogenaamde grondwet afwijzen, dan moeten Brussel én Balkenende die uitslag erkennen. Dan komt er nieuwe ruimte voor een open debat over de plaats van Nederland in Europa en de rol van Europa in Nederland. Dat debat is volgens de SP hard nodig. Daarom heb je groot gelijk als je op 1 juni tégen deze Europese grondwet stemt!

De top-10 van bedenkingen

1 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen een Europese superstaat

Volgens de Duitse minister van Europese Zaken is deze Europese grondwet ‘een geboortebewijs voor een enkele Europese staat’. De nieuwe Europese Unie zal inderdaad veel eigenschappen hebben van een federale staat: een eigen munt, een eigen vlag, een eigen volkslied, een eigen president, een eigen feestdag, een eigen leger en een eigen grondwet.

Bij deze grondwet, die geïnspireerd wordt door de wil van de burgers en de staten van Europa om hun gemeenschappelijke toekomst op te bouwen, wordt de Europese Unie ingesteld (art I-1).

Eenieder die de nationaliteit van een lidstaat bezit, is burger van de Unie (art I-10).

De lidstaten coördineren hun economisch en werkgelegenheidsbeleid. (...) De Unie is bevoegd om een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid te bepalen en te voeren (art I-12).

Europa krijgt een president in de vorm van een vaste voorzitter van de Europese Raad:

De Europese Raad kiest zijn voorzitter met gekwalificeerde meerderheid van stemmen voor een periode van tweeënhalf jaar (art I-22).

Let op: in de Nederlandse tekst wordt deze persoon ‘voorzitter’ genoemd. De Duitse en de Engelse vertalingen noemen het beestje bij de naam, respectievelijk ‘president’ en ‘Präsident’.

Deze grondwet brengt een Europese superstaat dichterbij. Daar hebben de burgers nooit om gevraagd. Lidstaten worden gedegradeerd tot een soort provincie, waardoor de afstand tussen de burgers en hun bestuurders toeneemt.

2 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen meer machtsoverdracht aan Brussel

Invoering van deze Europese grondwet zal leiden tot overdracht van meer bevoegdheden aan Brussel. Zo komen de gebieden Justitie, Buitenlandse Zaken en Defensie volledig in handen van de Europese Unie.

In de gevallen waarin bij de grondwet op een bepaald gebied een exclusieve bevoegdheid aan de Unie wordt toegedeeld, kan alleen de Unie wetgevend optreden en juridisch bindende handelingen vaststellen. (artikel I-12).

Europa rekent tot haar exclusieve bevoegdheden onder andere het monetaire beleid, de douane-unie, de mededingingsregels voor de interne markt en de gemeenschappelijke handelspolitiek.

Euro-referendum: weet waar je JA tegen zegt

Tevens zijn er gebieden waarop een gedeelde bevoegdheid bestaat:

De lidstaten oefenen hun [gedeelde] bevoegdheid uit voor zover de Unie haar bevoegdheid niet heeft uitgeoefend of besloten heeft deze niet langer uit te oefenen (art I-12).

Dus: Nederland houdt het laatste woord totdat de Unie zegt het laatste woord te hebben. De gedeelde bevoegdheid geldt voor de interne markt, het sociale beleid, economische, sociale en territoriale samenhang, landbouw en visserij, milieu, consumentenbescherming, vervoer, energie, veiligheid en recht. De Unie kan op elk gewenst ogenblik de zeggenschap over deze beleidsterreinen beperken.

Ons eigen buitenlandbeleid wordt onderworpen aan de meerderheden zoals die in de EU tot stand komen, onder regie van een Europese minister van Buitenlandse Zaken.

Hij voert namens de Unie de politieke dialoog met derden en verwoordt in internationale organisaties en op internationale conferenties het standpunt van de Unie. (Artikel III-296)

De lidstaten coördineren hun optreden in internationale organisaties en op internationale conferenties. Zij verdedigen in deze fora de standpunten van de Unie. (artikel III-305)

Tevens kan de Europese Unie

een overeenkomst met een of meer derde landen of internationale organisaties sluiten (...) die verbindend zijn voor de instellingen van de Unie. (artikel III-323)

Dit betekent dat de EU bijvoorbeeld een verdrag met de Verenigde Staten of China kan afsluiten zonder dat een afzonderlijke lidstaat daartegen bezwaar kan maken. In internationale organen mag Nederland geen eigen standpunt meer innemen.

De rol van nationale parlementen wordt op belangrijke gebieden ingeperkt. Het Europees Parlement krijgt meer bevoegdheden, maar dat is absoluut geen compensatie voor het verlies aan zeggenschap van het nationale parlement. Het EP heeft namelijk nog altijd geen volwaardige bevoegdheden, zoals het recht van initiatief. Daarnaast controleert het Europees Parlement geen regering en kent het geen oppositie. In de woorden van een Franse parlementariër: 'Het Europees Parlement heeft ten opzichte van de Commissie en de Raad geen enkele macht, het heeft hooguit het recht om besluiten tegen te houden. Dat is pure achteruitgang, we zijn hiermee terug bij het Ancien Regime.'

Bovendien wordt de invloed van kleine lidstaten beperkt, doordat besluitvorming steeds meer op basis van een meerderheid plaatsvindt. Hierdoor kunnen grote landen gemakkelijk de besluiten van de EU naar hun hand zetten. Kleine lidstaten verliezen ook nog eens invloed in de Raad van Ministers omdat zij minder stemmen krijgen toegewezen dan de grote lidstaten.

3 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen meer marktwerking, ook in zorg en onderwijs

De Unie biedt haar burgers een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht zonder binnengrenzen, en een interne markt waarin de mededinging vrij en onvervalst is (artikel I-3)

en is van toepassing op personen, diensten, goederen en kapitaal. De grondwet geeft een duidelijke definitie van diensten: ‘diensten die gewoonlijk tegen vergoeding worden verricht’ (artikel III-145). Met deze bepalingen stelt de Europese Unie marktwerking centraal in haar beleid.

Over de bescherming van publieke diensten is deze grondwet erg onduidelijk. Allereerst is er geen duidelijke definitie van ‘publieke diensten’. In Brussels jargon worden deze ‘diensten van algemeen belang’ genoemd. Maar in plaats daarvan spreekt de Europese grondwet over ‘diensten van algemeen economisch belang’ (DAEB).

Ondernemingen die zijn belast met het beheer van diensten van algemeen economisch belang (...) vallen onder de bepalingen van de grondwet, met inbegrip van de mededingingsregels (Artikel III-166).

Ook publieke diensten moeten zich dus houden aan de concurrentieregels. Er wordt in de grondwet geen definitie gegeven van DAEBs, maar volgens de Europese Commissie is de situatie van deze diensten ‘complex en aan voortdurende veranderingen onderhevig’ is. Wat nu wordt gezien als publieke dienst kan later gezien worden als gewone dienst.

De grondwet spreekt over

de bevoegdheid van de lidstaten om, met inachtneming van de grondwet, dergelijke diensten te verstrekken, te laten verrichten en te financieren (artikel III-122).

Hiermee wordt vastgelegd dat lidstaten de bevoegdheid hebben om DAEB te verstrekken. Maar gezien de toevoeging ‘met inachtneming van de grondwet’ staat liberalisering voorop. Volgens Europa-deskundige Raoul-Marc Jennar ‘mogen overheden slechts een DAEB oprichten, als aan twee voorwaarden is voldaan, namelijk wanneer: a) de markt de dienst niet levert en b) de DAEB de concurrentieregels respecteert’. Zelfs publieke diensten worden overgelaten aan de grillen van de ‘vrije en onvervalste’ markt.

4 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen te veel Brusselse zeggenschap over ons sociaal beleid

Volgens de Nederlandse staatssecretaris van Europese Zaken Atzo Nicolaï valt het wel mee met de bemoeienis van Brussel met betrekking tot sociaal beleid. In artikel III-209 is echter te lezen dat de bemoeienis van Brussel ‘uitsluitend’ betrekking heeft op bevordering van de werkgelegenheid, de verbetering van de levensomstandigheden en van de arbeidsvoorwaarden, een adequate sociale bescherming, de sociale dialoog, de ontwikkeling van de menselijke hulpbronnen om een duurzaam hoog werkgelegenheidsniveau mogelijk te maken, en de bestrijding van uitsluiting.

In artikel III-210 staat dat deze doelstellingen bereikt moeten worden door ondersteunend en aanvullend beleid van Brussel met betrekking tot: verbetering van het arbeidsmilieu, de arbeidsvoorwaarden, de integratie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten, de gelijkheid van vrouwen en mannen, de bestrijding van sociale uitsluiting en de modernisering van de stelsels voor sociale bescherming.

In tegenstelling tot wat Nicolaï beweert, blijkt uit deze waslijst dat Brussel grote invloed zal hebben op het sociale beleid van de lidstaten.

Volgens Nicolai is ‘de grondwet glashelder: wij houden het laatste woord over onze sociale zekerheid’. De werkelijkheid is dus anders.

De lidstaten oefenen hun [gedeelde] bevoegdheid uit voorzover de Unie haar bevoegdheid niet heeft uitgeoefend of besloten heeft deze niet langer uit te oefenen (art I-12).

Dit houdt in dat Nederland het laatste woord houdt over de sociale zekerheid totdat de Unie zegt het laatste woord te hebben. De Unie kan dus op elk gewenst ogenblik de zeggenschap over ons eigen sociale beleid beperken.

5 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen verwaarlozing van ons leefmilieu

De grondwettelijk vastgelegde vrije-markteconomie zet de deur wagenwijd open voor schaalvergroting in de landbouw en bio-industrie. Immers, om overleefd te blijven in de concurrentiestrijd is het zaak zo goedkoop mogelijk te produceren – met alle risico’s voor milieu en dierenwelzijn van dien. Ook spreekt de grondwet van

de noodzaak om (...) een vergroting van het verbruik in de Unie te waarborgen (artikel III-151).

Het zou voor het milieu veel beter zijn als er juist minder wordt verbruikt.

Landbouw slokt bijna de helft van het budget van de Europese Unie op. Al sinds 1992 wordt geprobeerd het oneerlijke stelsel van landbouwsubsidies te veranderen. Zo voorkomen deze subsidies dat ontwikkelingslanden een levensvatbare landbouwsector kunnen opbouwen. In combinatie met de hoge tariefmuren van de EU vormen subsidies een meedogenloze barrière tegen eerlijke wereldhandel.

Als het om landbouw gaat, zijn de principes van ‘onvervalste concurrentie’ op-eens ver te zoeken.

In de zogeheten ‘Agenda 2000’ wordt een ander landbouwbeleid voorgesteld, waarin niet productieverhoging centraal staat maar landschapsbeheer, plattelandsontwikkeling, duurzaamheid, dierenwelzijn en voedselveiligheid. Productieverhoging is namelijk niet meer relevant, nu er juist sprake is van overproductie. In artikel III-227 staat echter dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid ten doel heeft

de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en zodoende de voorziening (van voedsel) veilig te stellen.

Even verder wordt nog eens expliciet duidelijk gemaakt dat het Europese landbouwbeleid

zich moet beperken tot het nastreven van de eerder genoemde doelstellingen.

Met ouderwetse oogkleppen op wordt het landbouwbeleid beschreven als louter middel tot de productie van meer van hetzelfde.

6 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen verschillende vormen van dierenmishandeling

In plaats van dierenwelzijn in Europees verband te beschermen, keurt de Europese grondwet allerlei dieronvriendelijke tradities en gewoonten goed. Deze grondwet stelt namelijk dat lidstaten in het kader van welzijn van dieren ‘gods-dienstige rituelen, culturele tradities en regionaal erfgoed’ moeten eerbiedigen (artikel III-121). Met dierenwelzijn moet dus rekening worden gehouden, maar daarbij moeten wél religieuze en culturele tradities gerespecteerd blijven. Zo halen we het Paard van Troje binnen: er komt een grondwettelijke bescherming voor stierenvechten, ritueel slachten, eieren rapen van beschermde vogels, dwangvoeding van ganzen en eenden, drijfjacht. Dat bevestigt dat dieren in het huidige en toekomstige Europa geen rechten hebben en ondergeschikt blijven aan alle willen en grillen van mensen. Ook betekent het opgelegde vrije-marktmodel nog meer gesleep met dieren dan nu al het geval is. Daardoor wordt het nog moeilijker producten die met veel dierenleed gepaard gaan, op ethische gronden te weigeren binnen onze grenzen.

7 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen een peperduur Europees leger

*De lidstaten verbinden zich ertoe hun militaire vermogens geleidelijk te verbeteren.
(artikel I-41, lid 3)*

De lidstaten geven nu gezamenlijk jaarlijks zo'n 150 miljard euro uit aan defensie. Dit grondwetartikel zal ertoe leiden dat lidstaten de komende jaren gezamenlijk miljarden euro's extra aan defensie uitgeven. Als een lidstaat wil bezuinigen op defensie, bijvoorbeeld om meer te kunnen investeren in verpleeghuizen of scholen, is dat strijdig met de grondwet.

Er wordt een Europees Defensieagentschap opgericht

op het gebied van de ontwikkeling van defensievermogens, onderzoek, aankopen en bewapening (...) om de industriële en technologische basis van de defensiesector te versterken. (artikel I-41, lid 3)

Deze sterke focus op militarisering van Europa kan leiden tot een nieuwe wapenwedloop. Maar belangrijker nog: het is absurd dat een dergelijke politieke doelstelling als 'het versterken van de defensiesector' in een grondwet staat.

De grondwet wijst nadrukkelijk op de band tussen de Europese Unie en de NAVO, waarmee ook het bondgenootschap tussen EU en VS in beton wordt gegoten. Er is geen ruimte meer voor een militair neutrale positie buiten de NAVO of los van de VS. Het gaat volgens de grondwet niet alleen om de gezamenlijke verdediging van elkaars grondgebied, maar ook om ingrijpen buiten het grondgebied van NAVO en EU.

De grondwet spreekt over

missies buiten het grondgebied van de Unie met het oog op vredeshandhaving, conflictpreventie en versterking van de internationale veiligheid. (artikel I-41)

Zo wordt militair ingrijpen om het eigenbelang te behartigen mogelijk en is een 'preventieve' oorlog niet langer ondenkbaar.

8 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen meer Brusselse bureaucratie

De huidige Europese Unie is verworden tot een bureaucratisch, ondemocratisch, geldverslindend monstrem. Het is weliswaar overzichtelijker dat deze grondwet alle voorgaande Europese Verdragen in vijftig jaar samenbrengt in één document, maar de Europese grondwet zal niet leiden tot een vereenvoudiging en vermindering van de nu al geldende 97.000 pagina's wetten en richtlijnen. Sterker nog: het wordt moeilijker voor Nederland om op te komen voor zijn eigen belangen.

Tekenend voor de onmacht en de verspilling van de Europese politiek is de

maandelijkse verhuizing van het Europees Parlement van Brussel naar Straatsburg, omdat men het niet eens wordt over één vaste vestigingsplaats! Dit verhuiscircus kost bijna 200 miljoen euro per jaar.

Dat de Europese grondwet niet zal leiden tot minder Brusselse bureaucratie blijkt ook uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer. Die stelt in haar EU-tendrapport 2005: 'Het is te betreuren dat in het grondwettelijk Verdrag de principes van goed openbaar bestuur ('good governance', 'good accountability') niet of nauwelijks geconcretiseerd zijn.'

9 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen een ondemocratisch en ondoorzichtig Europa

Op bepaalde punten krijgt het Europees Parlement meer zeggenschap. Het parlement wordt medewetgever op het gebied van misdaadbestrijding, migratie, landbouw, visserij en handel. Dat betekent dat het Europarlement wetsvoorstellen kan amenderen en verwerpen. Nu nog besluit alleen de Raad van Ministers hierover. Maar waar het Europees Parlement meer zeggenschap krijgt, wordt de rol van de nationale parlementen ingeperkt. De besluitvorming komt verder van de burger af te staan.

Door de voorstanders van deze grondwet wordt bejubeld dat het 'subsidiariteitsbeginsel' officiële bescherming krijgt. Subsidiariteit betekent dat beslissingen op een zo laag mogelijk niveau, zo dicht mogelijk bij de mensen, genomen moeten worden. Nationale parlementen krijgen de mogelijkheid om aan te geven dat een Brusselse maatregel niet strookt met dit beginsel. Als ten minste eenderde van alle nationale parlementen hieraan steun verleent, moet het ontwerp opnieuw in overweging worden genomen. Indien Nederland dus een verzoek indient om een voorstel op nationaal niveau te regelen, moeten minimaal acht andere lidstaten dit steunen. Hierdoor wordt Nederland nog meer afhankelijk van andere lidstaten. Vervolgens kan besloten worden het ontwerp te handhaven, te wijzigen of in te trekken. Het is dus niet per se van tafel. Daarbij komt dat de subsidiariteitstoets alleen van toepassing is op Europese wetgevingshandelingen, en niet op verordeningen, besluiten, aanbevelingen of adviezen.

Als een van de winstpunten voor de Europese democratie wordt de mogelijkheid van een burgerinitiatief genoemd. In artikel I-47 staat namelijk:

Wanneer ten minste één miljoen burgers van de Unie, afkomstig uit een significant aantal lidstaten, van oordeel zijn dat inzake een aangelegenheid een rechtshandeling van de Unie nodig is ter uitvoering van de grondwet, kunnen zij het initiatief nemen de Commissie te verzoeken binnen het kader van de haar toegedeelde bevoegdheden een passend voorstel daartoe in te dienen.

Eén miljoen burgers kunnen dus een verzoek neerleggen bij de Commissie. Die moet vervolgens dit verzoek behandelen, maar nergens staat dat de Commissie

het verzoek ook moet uitvoeren. Het kan dus net zo gemakkelijk genegeerd worden. In die zin is het burgerinitiatief een wassen neus.

De vergaderingen van de Raad van Ministers worden openbaar, althans ‘wanneer zij optreedt als wetgevende instantie’. Deze openbaarheid wordt vaak geprezen als een voorbeeld van nieuwe transparantie. Maar zoals prof. dr. Jacobs van de Universiteit van Tilburg opmerkt: ‘(...) de Ministers besluiten doorgaans op stukken, die zijn voorbereid door de ambassadeurs en de nationale topambtenaren die vergaderen in het kader van het Comité van permanente Vertegenwoordigers en zijn tweehonderd Raadswerkgroepen. Als men het serieus gemeend had met de transparantie had men ook de vergaderingen van dit Comité, dat reeds angstwekkend grote invloed uitoefent op de Europese besluitvorming openbaar moeten maken.’

En zou het pas écht transparant zijn als ook de vergaderingen over niet-wetgevende zaken openbaar zijn. Op het moment dat de Raad bijvoorbeeld een gemeenschappelijk douanetarief bespreekt, gaat de deur van de vergaderzaal gewoon dicht.

Volgens Nederlands grootste juridische tijdschrift *Ars Aequi* ‘lijkt het niet gelukt het democratisch gehalte van de Unie aanmerkelijk te verbeteren’.

10 Als je JA zegt tegen deze Europese grondwet, zeg je JA tegen degradatie van de Nederlandse grondwet

De Nederlandse grondwet bevat de fundamentele regels voor onze staatsinrichting en legt de grondrechten van de burgers vast. De grondwet is de hoogste nationale wet; andere wetten dienen haar bepalingen in acht te nemen. Met een wijziging in de Nederlandse grondwet moet tweederde van de Tweede Kamer instemmen, vervolgens moet een nieuw gekozen parlement de wijziging nogmaals goedkeuren, met opnieuw tweederde meerderheid.

Toch zal de Europese grondwet bóven de Nederlandse grondwet staan. In artikel I-6 staat:

De grondwet en het recht dat de instellingen van de Unie bij de uitoefening van de haar toegedeelde bevoegdheden vaststellen, hebben voorrang boven het recht van de lidstaten.

De Nederlandse grondwet, die gedurende decennia door verschillende generaties is opgesteld en die wij van het hoogste belang achten, wordt hiermee ondergeschikt gemaakt aan een slechte Europese grondwet.

Wat gebeurt er als we in meerderheid tegen deze Europese Grondwet stemmen?

Een afwijzing van deze grondwet is een helder signaal van de burgers dat deze ontwikkeling van de Europese Unie niet het democratische en sociale Europa is waarvoor zij zich zouden willen inzetten. Een afwijzing betekent een aanwijzing voor de regeringen en parlementen dat er een ander, democratischer en socialer Europa moet komen.

Als één land per saldo 'tegen' zegt, is deze Europese grondwet vooralsnog van de baan. De Europese Unie blijft gewoon functioneren op basis van de bestaande verdragen, maar zonder verdergaande overheveling van bevoegdheden van ons land naar Brussel.

Als deze Europese Grondwet niet doorgaat, zullen regeringen en parlementen hun huiswerk moeten overdoen, en nu wél rekening moeten houden met de wensen van de Europese burgers. Dat maakt de kans een stuk groter dat er een betere Europese Unie uit voortvloeit, met meer respect voor de nationale democratie en meer waardering voor bestaande democratische, sociale en culturele rechten.

Ook in Nederland kunnen we dan eindelijk een open debat over de toekomst van Nederland in Europa beginnen. Nederland zou zich sterk moeten maken voor een transparante Europese besluitvorming, voor echte democratisering en voor een sociale en goed functionerende Europese Unie, die niet gevreesd maar gewaardeerd wordt in de rest van de wereld. Er zijn veel zaken waarover we internationaal moeten overleggen om tot samenwerking te komen. Allerlei grote milieuproblemen bijvoorbeeld of zaken van oorlog en vrede, die weer allerlei gevolgen hebben, zoals migratiestromen. Ook over belastingen is het goed in breder verband afspraken te maken, zodat overal de sterkste schouders de zwaarste lasten gaan dragen. Daar hebben we de internationale samenwerking volop voor nodig.

**Een democratisch en sociaal Europa is mogelijk, als we dat samen willen.
Maar dan moeten we nu wel 'nee' zeggen tegen deze zogenaamde Europese Grondwet. U mag het zeggen!**